

C-459/20. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2020. szeptember 15.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Utrecht (Hollandia)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2020. szeptember 10.

Felperes:

X

Alperes:

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Az eljárás tárgya:

Az alapeljárás tárgya egy tartózkodási engedély iránti kérelmet elutasító határozat, amely kérelmet a felperes nyújtotta be, miután elvált holland férjétől. A házasságból egy közös gyermek született, aki holland állampolgársággal rendelkezik, de Thaiföldön nevelkedik, és még soha nem élt Hollandiában. E tekintetben az a kérdés merül fel, hogy megilleti-e a felperest tartózkodási jog a gyermeke holland állampolgársága alapján, mivel a gyermeket megfosztanák az uniós polgárként őt megillető jogoktól, amennyiben anyja nem rendelkezne tartózkodási joggal.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott ezen kérelem arra a kérdésre vonatkozik, hogy az EUMSZ 20. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes a harmadik országbeli állampolgár által benyújtott tartózkodási engedély iránti kérelem elutasítása, ha e harmadik országbeli állampolgárnak olyan eltartott kiskorú gyermeke van, aki uniós tagállam állampolgára, azonban soha nem élt az

Unióban, mivel az ilyen elutasítás azzal a következménnyel járna, hogy a gyermek nem gyakorolhatná az őt uniós polgárként megillető tartózkodási jogot.

Az előterjesztett kérdések

1.

Úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 20. cikket, hogy azzal ellentétes az, ha valamely tagállam egy olyan harmadik országbeli állampolgártól, akinek eltartott kiskorú gyermeke uniós polgár és tényleges függőségi viszonyban áll e harmadik országbeli állampolgárral, megtagadja a tartózkodási jogot egy olyan tagállamban, amelynek állampolgárságával a kiskorú uniós polgár rendelkezik, miközben a kiskorú uniós polgár a tagállam és az Unió területén kívül tartózkodik és/vagy még soha nem tartózkodott az Unió területén, így a kiskorú uniós polgártól ténylegesen megtagadják az Unió területén történő tartózkodást?

2.

a) A (kiskorú) uniós polgároknak kell-e hivatkozniuk az uniós polgárság alapján őket megillető jogok gyakorlásához fűződő érdekre, vagy kell-e ilyen érdeket valószínűsíteniük?

b) Van-e jelentősége ebben az összefüggésben annak, hogy a kiskorú uniós polgárok általában nem érvényesíthetik önállóan a jogaikat, és nem dönthetnek maguk a tartózkodási helyükről, hanem e tekintetben valamelyik szülőjükre (szüleikre) vannak utalva, ami azzal a következménnyel járhat, hogy egy kiskorú uniós polgárt uniós polgárként megillető jogokat az ő nevében gyakorolják, miközben ez esetleg összeegyeztethetetlen a kiskorú uniós polgárnak például a Chavez-Vilchez ítélet értelmében vett egyéb érdekeivel?

c) Abszolút jogokról van-e szó abban az értelemben, hogy azok érvényesülése nem akadályozható, vagy azon tagállamnak, amelynek állampolgárságával a (kiskorú) uniós polgár rendelkezik, tényleges kötelezettsége is van e jogok gyakorlásának lehetővé tételére vonatkozóan?

3.

a) Az első kérdésben említett függőségi viszony fennállásának megítélése szempontjából döntő jelentősége van-e annak, hogy a harmadik ország állampolgárságával rendelkező szülő a kérelem benyújtását vagy a tartózkodási jogot megtagadó határozat meghozatalát vagy azon időpontot megelőzően, amikor valamely (nemzeti) bíróság az e megtagadást érintő jogi eljárásban határozatot hoz, napi szinten gondoskodott-e a kiskorú uniós polgárról, vagy hogy eddig mások látták el e feladatot, és /vagy ők (továbbra is) el tudják látni e feladatot?

b) Ebben az összefüggésben elvárható-e a kiskorú uniós polgártól, hogy az uniós jogból eredő jogainak tényleges gyakorlása érdekében az Unió területén a

másik szülőjénél telepedjen le, aki ugyan uniós polgár, azonban esetleg már nem rendelkezik felügyeleti joggal a kiskorú személy felett?

c) Amennyiben ez a helyzet, van-e jelentősége e tekintetben annak, hogy e szülő gyakorolja, illetve gyakorolta-e a felügyeleti jogot a kiskorú személy felett, és/vagy jogi, gazdasági vagy érzelmi szempontból e szülő viseli, illetve viselte-e gondját a kiskorú személynek, és hogy e szülő hajlandó-e e gondviselést ellátni és/vagy a kiskorú személyről gondoskodni?

d) Amennyiben bebizonyosodik, hogy a harmadik ország állampolgárságával rendelkező szülő kizárólagos felügyeleti joggal rendelkezik a kiskorú uniós polgár felett, ez azt jelenti-e, hogy kisebb jelentőséget kell tulajdonítani a jogi, gazdasági és/vagy érzelmi szempontból történő gondoskodásnak?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

Az EUMSZ 20. cikk

A hivatkozott nemzeti jogi rendelkezések

nincs

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 A felperes thai állampolgár, és egy holland állampolgárral kötött házasságot. Házassága során a felperes gyermeke – noha holland állampolgár – Thaiföldön született. A felperes a gyermek megszületését követően visszatért Hollandiába, azonban gyermekét anyja nevelte Thaiföldön, és a gyermek soha nem tartózkodott Hollandiában.
- 2 A házasság felbontását követően a felperes hollandiai tartózkodási jogát 2017-ben visszavonták. 2019. május 6-án az alperes arról tájékoztatta a felperest, hogy ki fogják toloncolni Bangkookba. 2019. május 7-én a felperes tartózkodási jog iránti kérelmet nyújtott be a [B]-nél történő tartózkodásra. Mivel e kérelmet a 2019. május 8-i határozattal elutasították, a felperest kitoloncolták. A felperes által e határozat ellen benyújtott fellebbezést az alperes a 2019. július 2-i határozatával elutasította. Ez ellen a felperes megindította a jelen keresetet a rechtbank Den Haag (hágai bíróság, Hollandia) előtt.
- 3 Eleinte a két szülő a törvény erejénél fogva közös felügyeleti joggal rendelkezett a gyermek felett. 2020. február 5-én a surini bíróság (Thaiföld) a felperesnek ítélte a kizárólagos felügyeleti jogot. Mivel azonban a rechtbank Den Haag (hágai bíróság) nem áll rendelkezésére ezen ítélet hiteles másolata, nem egyértelmű, hogy a felperes kizárólagos felügyeleti joggal rendelkező szülőnek minősül-e.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 4 A felperes úgy véli, hogy joga van Hollandiában tartózkodni, mivel gyermeke holland állampolgársággal rendelkezik, és a gyermeke uniós polgársága alapján tartózkodási joggal rendelkezik. Emlékeztet arra, hogy a gyermek felett felügyeleti joggal rendelkezik, mindig érzelmi kapcsolatban állt vele, valamint jogi és gazdasági szempontból is mindig gondoskodott a gyermekről. Először is Hollandiából digitális kapcsolatot tartott fenn gyermekével, míg az anyja Thaiföldön gondoskodott a gyermekről. A Thaiföldre történő visszatérése óta ő maga gondoskodik a gyermekről. Egészségügyi okokból az anyja erre már nem képes. Korábban a gyermek évente legfeljebb egyszer lépett kapcsolatba az apjával. Márpedig, mivel a gyermek sem hollandul, sem angolul nem beszél, nem tudott kommunikálni az apjával. 2017 óta a gyermeknek már nincs kapcsolata az apjával. Ennélfogva a gyermek teljes mértékben a felperestől függ. Következésképpen, ha a felperestől megtagadják a tartózkodási jogot, akkor a gyermeket is megfosztják attól a lehetőségtől, hogy gyakorolja az uniós polgárként őt megillető jogokat.
- 5 Az alperes arra hivatkozik, hogy a jelen ügyben nem alkalmazhatók az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: Bíróság) által a Chavez-Vilchez és társai ítéletben¹ annak értékeléséhez megállapított kritériumok, hogy akadályozzák-e a gyermeket az uniós polgárként őt megillető jogok gyakorlásában, ha a gyermek kénytelen elhagyni az Unió területét (lásd erről az alábbi 9. pontot). A felperes tartózkodási jog iránti kérelmének elutasítása esetén ugyanis a gyermek nem kényszerülne az Unió területének elhagyására, mivel születése óta Thaiföldön tartózkodik. Ezenkívül az alperes szerint nem egyértelmű, hogy a gyermek olyan mértékben anyjától függ-e (akitől csaknem egész életében külön élt), hogy azáltal, hogy az anya szükségszerűen az Unió területén kívül tartózkodik, szintén kénytelen az Unió területén kívül tartózkodni. Nem világos továbbá, hogy milyen a gyermek kapcsolata a Hollandiában tartózkodó apjával. Ezenkívül nem bizonyított, hogy a gyermek érdekét szolgálná, ha a felperest tartózkodási jog illetné meg Hollandiában.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 6 A kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy a jelen ügyben elsősorban annak van jelentősége, hogy a Bíróságnak a Ruiz Zambrano ügyben², a Dereci ügyben³, az O. és társai ügyben⁴, valamint a Chavez-Vilchez és társai ügyben hozott ítéletei

¹ A Bíróság 2017. május 10-i Chavez-Vilchez és társai ítélete, C-133/15, EU:C:2017:354.

² 2011. március 8-i Ruiz Zambrano ítélet, C-34/09, EU:C:2011:124.

³ 2011. november 15-i Dereci és társai ítélet, C-256/11, EU:C:2011:734.

⁴ 2012. december 6-i O. és társai ítélet, C-356/11 és C-357/11, EU:C:2012:776.

akkor is alkalmazandók-e, ha az uniós polgár kiskorú gyermek az Unió területén kívül tartózkodik, vagy még soha nem tartózkodott az Unió területén.

- 7 A kérdést előterjesztő bíróság a Dereci ítéletből azt a következtetést vonja le, hogy valamely uniós tagállam állampolgárai e tagállammal szemben hivatkozhatnak az uniós jogra, különösen az EUMSZ 20. cikkre. A Ruiz Zambrano ítéletben a Bíróság e cikkel kapcsolatban megállapította, hogy azt úgy kell értelmezni, „hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam [...] az uniós polgársággal rendelkező kiskorú gyermekeinek eltartásáról gondoskodik, harmadik országbeli állampolgártól megtagadja az azon tagállamban való tartózkodást, ahol az előbbiek tartózkodnak, és amelynek állampolgárai, [...] mivel az ehhez hasonló [döntés] [megfosztaná] az említett gyermekeket attól, hogy uniós polgárként meglévő jogállásukkal összefüggő jogaik lényegét ténylegesen élvezzék”. E tekintetben annak van jelentősége, hogy az ilyen döntés azzal a következménnyel járna-e, hogy a gyermek kénytelen lenne elhagyni az Unió területét.
- 8 Hollandia legfelsőbb közigazgatási bírósága, az Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (az államtanács közigazgatási perekkel foglalkozó csoportja, Hollandia, a továbbiakban: ABRvS) 2012-ben megállapította,⁵ hogy a Ruiz Zambrano ítélet és a Dereci ítélet olyan esetben is releváns lehet, amikor a kiskorú uniós polgár gyermek az Unió területén kívül tartózkodik. Ebben az ítéletben két olyan gyermekről volt szó, akik közül az egyik nemcsak Hollandiában született, hanem kezdetben ebben a tagállamban is élt, míg a másik soha nem tartózkodott Hollandiában. Ebben az ügyben azonban nem volt vitatott, hogy a harmadik országbeli állampolgár volt a kiskorú uniós polgárok egyetlen szülője, mivel a másik szülő elhunyt. A kérdést előterjesztő bíróság az O. és társai ítéletből azt a következtetést vonja le, hogy a jelen ügyben is annak van jelentősége, hogy a felperes kizárólagos felügyeleti joggal rendelkezik-e a gyermek felett. Ugyanis éppen az a tény, hogy a gyermek függőségi viszonyban áll valamely harmadik országbeli állampolgárral, eredményezi azt, hogy e gyermek nem gyakorolhatja az uniós polgárként őt megillető jogokat.
- 9 Ezenkívül a Bíróság a Chavez-Vilchez és társai ítéletben kialakította a kiskorú uniós polgár és a harmadik ország állampolgárságával rendelkező szülő közötti olyan, tényleges függőségi viszony fennállásának értékelésére vonatkozó kritériumokat, amelynek következtében a gyermek e szülő kitoloncolása miatt kénytelen lenne elhagyni az Unió területét. Az ilyen megállapítást „az adott ügy körülményei összességének, többek között a gyermek életkora, a testi és érzelmi fejlettsége, a mind az uniós polgár szülővel, mind a harmadik országbeli állampolgár szülővel fennálló érzelmi kapcsolata erősségének, valamint azon kockázat figyelembevételére kell alapozni, amelyet az utóbbtól való elszakítása a gyermek lelki egyensúlyára jelenthet”.

⁵ Az ABRvS (az államtanács közigazgatási perekkel foglalkozó csoportja) 2012. március 7-i ítélete, ECLI:NL:RVS:2012:BV8631.

- 10 Noha az ABRvS (az államtanács közigazgatási perekkel foglalkozó csoportja) említett ítélete megállapította, hogy a Bíróságnak az uniós polgárságra vonatkozó ítélkezési gyakorlata akkor is alkalmazandó, ha a kiskorú uniós polgár az Unió területén kívül tartózkodik, soha nem terjesztették a Bíróság elé azt a kérdést, hogy ez a helyzet áll-e fenn. Mindenesetre ezen ítélkezési gyakorlat alkalmazása nélkül a harmadik ország állampolgárságával rendelkező érintett szülő soha nem hivatkozhat Hollandiában az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény 8. cikkéből származtatott tartózkodási jogra. E cikk kizárólag a legalább 21 éves családtagnál való tartózkodást teszi lehetővé. A kiskorú uniós polgár *per definitionem* nem felelhet meg e feltételnek.
- 11 A kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy ezen ítélkezési gyakorlatnak megfelelően az uniós polgár jogai közvetlenül az uniós polgárságon alapulnak. Ez azt jelenti, hogy az uniós polgárnak nem kell bizonyítania, hogy érdeke fűződik az uniós jogból eredő jogainak gyakorlásához. A kiskorú személyek azonban nem gyakorolhatják önállóan e jogokat. Saját maguk nem határozhatják meg tartózkodási helyüket, hanem valamelyik szülőjükre (szüleikre) vannak utalva. Ez azzal a következménnyel járhat, hogy egy kiskorú uniós polgár nevében az uniós polgárként őt megillető jogokat gyakorolják, miközben ez ellentétes lehet a gyermeknek a Chavez-Vilchez és társai ítéletből eredő kritériumok által hivatkozott egyéb érdekeivel. A Dereci ítélet ebben az összefüggésben azt a kérdést veti fel, hogy a tagállamok számára az uniós polgársághoz kapcsolódó jogoknak a kiskorú személy által történő gyakorlásának csupán az akadályozása tilos, vagy a tagállamok tevőlegesen is kötelesek e joggyakorlást lehetővé tenni.
- 12 Végül a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi a Bíróságtól, hogy annak értékelése szempontjából, hogy fennáll-e olyan függőségi viszony, amely megköveteli, hogy az Unióban tartózkodási jogot biztosítsanak a harmadik ország állampolgárságával rendelkező szülőnek, döntő jelentőséggel bír-e, hogy e szülő napi szinten gondoskodott-e a gyermekről, és hogy eddig mások látták-e el e feladatot, és továbbra is el tudják-e látni e feladatot. Vagy elvárható a gyermeknek az uniós polgársággal rendelkező szülőnél történő letelepedése attól függetlenül, hogy ez utóbbi jogi és gazdasági szempontból magára kívánja-e vállalni a gyermekről való gondoskodást? Ezenkívül felmerül a kérdés, hogy más-e a helyzet akkor, ha csak az egyik szülő rendelkezik felügyeleti joggal.